

Věc C-66/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora**

Datum doručení:

6. ledna 2022

Předkládající soud:

Oberlandesgericht Graz (Rakousko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

21. prosince 2021

Navrhovatelka:

MS

Další účastník řízení:

Staatsanwaltschaft Graz

Předmět původního řízení

Evropský vyšetřovací příkaz (EVP), vydávající a justiční orgány

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžná otázka

Mají být čl. 1 odst. 1 první věta a čl. 2 písm. c) bod i) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech vykládány v tom smyslu, že za „justiční orgán“ a „vydávající orgán“ ve smyslu těchto ustanovení je třeba považovat také německý finanční úřad pro daňové trestní věci a daňové vyšetřování, který je podle vnitrostátních předpisů oprávněn vykonávat ve vztahu k určitým trestným činům práva a povinnosti státního zastupitelství?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech (dále jen „směrnice 2014/41“), zejména čl. 1 odst. 1 první věta a čl. 2 písm. c) body i) a ii)

Uplatňované vnitrostátní předpisy

Bundesgesetz über die justizielle Zusammenarbeit in Strafsachen mit den Mitgliedstaaten der Europäischen Union (spolkový zákon o justiční spolupráci v trestních věcech s členskými státy Evropské unie, Rakousko, dále jen: „EU-JZG“)

Abgabenordnung (daňový řád, Německo, dále jen: „AO“)

Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (zákon o mezinárodní pomoci v trestních věcech, Německo, dále jen: „IRG“)

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 Finanční úřad pro daňové trestní věci a daňové vyšetřování v Düsseldorfu (Německo, dále jen: „finanční úřad“) vede vyšetřování proti obviněné MS pro podezření ze zkrácení daně. Obviněná jako jednatelka společnosti s ručením omezeným měla v období od roku 2015 do února 2020 nepřiznat tržby z provozování nevěstinců s předpokládaným daňovým dopadem ve výši 1,6 milionů eur.
- 2 Za účelem objasnění skutkového stavu vydal finanční úřad evropský vyšetřovací příkaz (dále jen: „EVP“), který dne 23. července 2020 předal Staatsanwaltschaft Graz (státní zastupitelství ve Štýrském Hradci, Rakousko). Finanční úřad požádal státní zastupitelství, aby si vyžádalo dokumenty týkající se dvou účtů vedených jednou rakouskou bankou na jméno obviněné.

- 3 EVP byl podepsán generálním ředitelem finančního úřadu. V oddíle K formuláře EVP („Údaje o orgánu, který vydal EVP“) bylo zaškrtnuto políčko „justiční orgán“.
- 4 Podle rakouského trestního řádu může být bance uložena povinnost poskytnout informace o bankovních účtech a předat výpisy z bankovního účtu pouze na základě vyšetřovacího úkonu, který musí státní zastupitelství nařídit s povolením soudu. Bez soudního povolení tak rakouské státní zastupitelství nemůže, resp. nesmí takový vyšetřovací úkon nařídit.
- 5 Dne 3. srpna 2020 vydalo Staatsanwaltschaft Graz příkaz k výkonu EVP. Výkon byl povolen Landesgericht Graz (zemský soud ve Štýrském Hradci, Rakousko) dne 5. srpna 2020 a Staatsanwaltschaft Graz nařídilo výkon vyšetřovacího úkonu dne 7. srpna 2020.
- 6 Obviněná podala stížnost proti usnesení Landesgericht Graz ze dne 5. srpna, kterým byl výkon EVP povolen. Opravný prostředek podaný obviněnou v Německu byl neúspěšný.

Základní argumenty účastníků původního řízení

- 7 Obviněná je toho názoru, že finanční úřad není vydávajícím ani justičním orgánem ve smyslu čl. 1 odst. 1 a čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41, a že proto nemá pravomoc vydávat EVP. Finanční úřad postrádá samostatnost, nezávislost a svobodu jednání, jakou má justiční orgán. Finanční úřad nelze srovnávat se státním zastupitelstvím, nýbrž je nutné na úředníky daňového vyšetřování nahlížet jako na pomocné úředníky státního zastupitelství. Finanční úřad rovněž nelze podle ní považovat ani za vydávající orgán, neboť EVP nebyl potvrzen justičním orgánem ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41.

Stručné vylíčení odůvodnění předběžné otázky

- 8 Předkládající soud odkazuje na rozhodnutí Oberlandesgericht Wien (vrchní zemský soud ve Vídni, Rakousko) ze dne 2. června 2020, v němž tento soud konstatoval, že německé finanční úřady vykonávají v řízeních podle německého AO práva a povinnosti státního zástupce a vystupují tedy jako justiční orgány ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41. Proto je třeba je považovat za „vydávající orgány“ ve smyslu směrnice 2014/41.
- 9 Příslušné německé právní předpisy v této souvislosti stanoví:
 § 386 odst. 2 AO
 „Daňový orgán vede trestní vyšetřování [...] samostatně, pokud čin představuje výlučně daňový delikt [...].“

§ 399 odst. 1 AO

„Pokud daňový orgán vede trestní vyšetřování podle § 386 odst. 2 samostatně, vykonává práva a povinnosti, které při trestním vyšetřování přísluší státnímu zastupitelství.“

- 10 Předkládající soud má posoudit přípustnost výkonu EVP finančního úřadu podle EU-JZG, kterým byla směrnice 2014/41 provedena do vnitrostátního práva, přesněji řečeno podle § 55 až § 55m EU-JZG. Ustanovení § 55 odst. 3 EU-JZG stanoví: „Není-li řízení ve vydávajícím státě vedeno soudním orgánem, může být evropský vyšetřovací příkaz vykonán pouze tehdy, pokud lze proti příkazu vydávajícího orgánu zahájit řízení u soudu a pokud byl vyšetřovací příkaz povolen soudním orgánem vydávajícího státu.“ Nejsou-li splněny tyto podmínky výkon EVP je podle § 55a odst. 1 bodu 9 nepřipustný.
- 11 Podle notifikačního dopisu Stálého zastoupení Spolkové republiky Německo při EU musí být v případě EVP adresovaného německými správními orgány jinému členskému státu Evropské unie v souladu s čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41 EVP potvrzen státním zastupitelstvím u zemského soudu, v jehož obvodu má správní orgán sídlo. Spolkové země však mohou přiznat potvrzovací pravomoc soudu nebo upravit místní příslušnost potvrzujícího státního zastupitelství odlišně. Žádosti německých daňových orgánů, které jsou oprávněny vést samostatně trestní vyšetřování podle § 386 odst. 2 AO, nevyžadují potvrzení justičním orgánem nebo soudem. V daném případě vykonávají daňové orgány podle § 399 odst. 1 AO ve spojení s § 77 odst. 1 IRG práva a povinnosti státního zastupitelství a jednají jako justiční orgán ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41.
- 12 Vzhledem k tomu, že EVP nebyl potvrzen podle čl. 2 písm. c) bodu ii) druhé věty směrnice 2014/41 soudním orgánem, vyvstává otázka, zda lze pro účely vydání EVP postavit finanční úřad na roveň justičnímu orgánu ve smyslu čl. 1 odst. 1 a státnímu zastupitelství ve smyslu čl. 2 písm. c) bodu i) směrnice 2014/41/ES. Pokud je odpověď na tuto otázku záporná, je výkon tohoto evropského vyšetřovacího příkazu v Rakousku nepřipustný.
- 13 Proti tomu, aby byl německý finanční úřad, který podle vnitrostátního práva vykonává ve vztahu k určitým trestným činům práva a povinnosti státních zastupitelství, považován za vydávající a justiční orgán ve smyslu směrnice 2014/41, svědčí zejména následující argumenty:

Podle čl. 1 odst. 1 první věty této směrnice je EVP rozhodnutím justičního orgánu vydaným či potvrzeným justičním orgánem. Podle čl. 2 písm. c) bodu ii) může EVP vydat nejen soudce nebo státní zástupce, ale také jakýkoli jiný příslušný orgán, který vydávající stát určí a který v konkrétním případě jedná jako vyšetřující orgán v trestním řízení a má v souladu s vnitrostátním právem pravomoc nařizovat shromažďování důkazů. V tomto případě musí být však EVP před jeho předáním vykonávajícímu orgánu potvrzen soudcem nebo státním zástupcem ve vydávajícím státě.

V souladu s tím Soudní dvůr ve věci C-584/19 (Staatsanwaltschaft Wien, ECLI:EU:C:2020:1002) v bodě 46 rozhodl, že EVP může být vykonán pouze v případě, že orgán, který jej vydal, je vydávajícím orgánem ve smyslu čl. 2 písm. c) bodu i) uvedené směrnice, nebo bylo-li takové rozhodnutí před svým předáním potvrzeno justičním orgánem.

Unijní normotvůrce proto v čl. 2 písm. c) bodu i) směrnice 2014/41 vyhradil uvedeným vydávajícím orgánům (soudcům a státním zástupcům) zvláštní postavení, které orgány uvedené v bodě ii) tohoto ustanovení nemají. Proto musí být EVP vydané vyšetřovacími orgány před jejich předáním s ohledem na zásady uvedené v bodech 11, 12 a 15 odůvodnění, jakož i čl. 6 odst. 1 směrnice 2014/41 potvrzeny, tj. musí být přezkoumán jejich obsah.

Ve věci C-584/19 Soudní dvůr rozhodl, že čl. 1 odst. 1 a čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41 musí být vykládán v tom smyslu, že se pojmy justiční orgán a vydávající orgán vztahují na státního zástupce členského státu nebo obecně státní zastupitelství členského státu neohledně na to, že mezi tímto státním zástupcem nebo tímto státním zastupitelstvím a výkonnou mocí tohoto členského státu může existovat vztah právní podřízenosti, a neohledně na to, že u uvedeného státního zástupce či uvedeného státního zastupitelství hrozí, že budou přímo či nepřímo podléhat individuálním příkazům nebo pokynům ze strany orgánů této moci při přijímání EVP.

Naproti tomu daňové orgány činné v trestním řízení nejsou v čl. 2 písm. c) bodu i) směrnice 2014/41 uvedeny a zřetelně se liší od státního zastupitelství, neboť daňové orgány činné v trestním řízení jsou správním orgánem náležejícím k výkonné moci, který postrádá samostatnost, nezávislost a svobodu vydávat pokyny. Německý finanční úřad je oprávněn vést samostatně trestní vyšetřování pouze v případě některých trestných činů a státní zastupitelství může vyšetřování kdykoli a bez odůvodnění převzít.

Generální advokát Campos Sánchez-Bordona ve svém stanovisku ze dne 11. března 2021 ve věci C-66/20 konstatoval, že státní zastupitelství se coby garant zákonnosti před soudy skutečně účastní na výkonu spravedlnosti, protože nehájí výlučně ani hlavně zájmy veřejné správy, nýbrž obecně naplňování zákona. Smyslem článku 2 směrnice 2014/41 je, aby správní orgány před předáním EVP požádaly o potvrzení od justičních orgánů, tento smysl by se vytratil, pokud by orgány, které jsou součástí výkonné moci, byly postaveny na roveň soudním orgánům.

- 14 V rozsudku Soudního dvora ve věci C-584/19 lze však nalézt i argumenty pro to, aby byl finanční úřad považován za vydávající a justiční orgán ve smyslu čl. 1 odst. 1 první věty a čl. 2 písm. b). c) bodu i) směrnice 2014/41:

Podle čl. 2 písm. c) směrnice 2014/41 je jedinou podmínkou pro klasifikaci jako vydávajícího orgánu to, že soud a osoby vykonávající funkci soudce, vyšetřujícího soudce nebo státního zástupce jsou v daném případě příslušné.

Směrnice 2014/41 obsahuje zvláštní ustanovení, která mají zajistit, aby vydání EVP bylo doprovázeno zárukami, které jsou vlastní vydávání soudních rozhodnutí (např. dodržování základních práv a účinná soudní ochrana).

Účelem vydání EVP je pouze urychlit výkon jedno nebo více konkrétních vyšetřovacích úkonů za účelem získání důkazů, které nejsou způsobilé zasáhnout do práva dotyčné osoby na svobodu.

PRACOVNÍ DOKUMENT